

Utbildningsinspektion i Skärhamns skola förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Skärhamns skola den 8 mars och den 13 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Tjörns kommun och Skärhamns skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Skärhamns skola intervjuades elever, lärare, övrig personal och rektorer samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Skärhamns skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	140
Förskoleklass	36
Grundskola	247

Skärhamns skola består av förskoleklass, fritidshem och grundskola årskurserna 1–6. Verksamheten omfattar totalt 294 barn och 40 anställda. Skolan är organiserad i både åldersblandade och åldershomogena klasser. Skolan har tre arbetslag, två av dem innehåller förskollärare, fritidspedagoger och lärare. De ansvarar för ca hälften av skolans elever var. I det tredje arbetslaget ingår den personal som arbetar med elevvård. Skolan ligger mitt i Skärhamn och är byggd på 1960 talet. Eleverna på Skärhamns skola flyttar till Blekets skola när de börjar i årskurs 7.

Eftersom förskoleklassens och fritidshemmens verksamhet är integrerad i skolan är denna rapport i stora delar tillämplig på hela skolans verksamhet.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Skärhamns skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att förskoleklassverksamheten vid Skärhamns skola genomförs på ett mycket bra sätt och att den stimulerar barnens möjligheter till utveckling och lärande samt ligger till grund för fortsatt skolgång. Lärarna på skolan har en god bild av elevernas kunskapsutveckling och de redovisar elevernas prestationer i samtliga ämnen vid utvecklingssamtalet och i samband med att den individuella utvecklingsplanen upprättas. Eleverna trivs bra i skolan och de känner sig trygga. Skolan har ett väl utvecklat system för stöd vilket innebär att elever i behov av särskilt stöd får det stöd de är berättigade till.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp saknar överklagandehänvisning (8 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolan har inte upprättat en likabehandlingsplan enligt de krav som ställs. (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör utveckla den systematiska uppföljningen av elevernas kunskaper i samtliga ämnen.
- Skolan bör ytterligare utveckla elevernas medvetande om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot samt mål att uppnå för att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen.

- Skolornas verksamhetsberättelser bör utvecklas för att bättre motsvara kraven enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet.
- Eleverna bör ges ett större inflytande och ett större ansvar över det egna lärandet.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Utbildningen i förskoleklassen skall stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Enligt personalen ges barnen i förskoleklassen möjlighet till mycket lek och lärande. Inspektörerna bedömer att förskoleklassverksamheten genomförs på ett mycket bra sätt och att den stimulerar barnens möjligheter till utveckling och lärande samt ligger till grund för fortsatt skolgång.

De nationella kursplanerna redogör för vad alla elever skall lära sig i samtliga ämnen och enligt läroplanen skall en skola ständigt följa upp och utvärdera måloppfyllelsen. Elevernas kunskapsutveckling följs upp i samtliga ämnen men endast utvecklingen i engelska, matematik och svenska dokumenteras. Enligt lärarna redovisar de elevernas prestationer i samtliga ämnen vid utvecklingssamtalen och i samband med att den individuella utvecklingsplanen upprättas.

Resultaten på Skärhamns skola de senaste tre åren:

Tabell 1. *Andelen elever (i procent) som nått målen vid de nationella ämnesproven.*

År	Svenska	Engelska	Matematik
2004	95	88	85
2005	95	98	93
2006	96	92	90

Källa: *Skolans redovisning*

Enligt inspektörernas bedömning har lärarna en god bild av elevernas kunskapsutveckling även i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Detta går dock inte att utläsa av skolans kvalitetsredovisning eller i annan dokumentation. Enligt både personal och ledning kan skolan utveckla sitt sätt att redovisa resultat. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla den systematiska uppföljningen av elevernas kunskaper i samtliga ämnen.

Enligt läroplanen skall skolan klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. Detta är enligt intentionerna en förutsättning för att eleverna skall kunna utöva inflytande. Utifrån de klassrumsobservationer och intervjuer inspektörerna gör är bedömningen att eleverna i viss omfattning är medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Inspektörerna ser vid inspektionen flera exempel på att målen är tydliggjorda i det dagliga arbetet. Bland annat konkretiseras vissa mål i den så kallade loggboken som alla elever har. På skolan pågår en aktiv diskussion kring både uppnåendemål och strävansmål. Lärarna har exempelvis tydliggjort skillnaden mellan mål och medel men enligt lärarna har de inte tillräckligt tydligt kopplat de vardagliga målen till de nationella målen. Detta gör att eleverna ibland har svårt att förstå hur de lokala och närliggande målen hör ihop med de nationella målen. Eleverna har därmed också svårt att aktivt påverka utbildningen och när de faktiskt påverkar innehållet medvetan-

degör lärarna inte alltid eleverna om det. Enligt både personal och ledning behöver skolan arbeta med att lyfta fram målen i samtliga ämnen då det finns ämnen där eleverna har liten kunskap om målen. Inspektörerna bedömer att skolan ytterligare bör utveckla elevernas medvetande om läroplanens och kursplanernas mål, både mål att sträva mot och mål att uppnå, för att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen och för att ge eleverna en reell möjlighet att påverka undervisningen och sitt eget lärande.

Eleverna uppger att det mycket sällan förekommer bråk och att det sällan förekommer någon mobbning som de känner till. Utifrån intervjuer och observationer under inspektionen kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs bra i skolan och att de känner sig trygga. Inspektörerna bedömer att arbetet med normer och värden har skapat ett gott socialt klimat i skolan.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Enligt läroplanen förutsätter elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Eleverna har goda kunskaper om de grundläggande demokratiska värden som skolan skall förmedla. De deltar aktivt i samverkan som rör frågor kring miljön, rastaktiviteter, social samverkan och liknande. I samlingar, klassråd och elevråd tränas eleverna att förstå den demokratiska beslutsprocessen.

Enligt intentionerna i läroplanen skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att alla elever, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Inspektionen visar att personalen har goda kunskaper om läroplanens kunskapssyn och mål. Innehållet i skolans måldokument stämmer också väl överens med exempelvis kursplanernas ämnessyn. Skolan har i sin kvalitetsredovisning ett övergripande mål att skapa en miljö där utveckling främjas för alla genom inflytande och delaktighet. De planerade åtgärderna är inriktade på att ge mer individuellt stöd samt att utveckla den så kallade loggboken. Skolan har inte någon planering för att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar över sitt lärande. Eleverna deltar exempelvis inte i urvalet av stoff och val av arbetsformer med utgångspunkt i de lokala målbeskrivningar som personalen gjort i samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att eleverna bör ges ett större inflytande och ett större ansvar över det egna lärandet.

Lärarna organiserar undervisningen så att det finns en god flexibilitet för olika arbetssätt och de har en beredskap för att svara upp mot elevers individuella behov. Skärhamns skola har ett väl utvecklat system för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd och skolan har också skapat tydliga rutiner för hur eleverna skall få adekvat stöd. Skolan har ett elevhälsoteam som består av rektor, specialpedagog, kurator, skolsköterska och logoped. Elevhälsoteamet bistår lärarna med stöd till elever, bland annat ansvarar elevhälsoteamet för utredning-

ar, åtgärdsprogram m.m. men de har också andra typer av uppdrag som att exempelvis vara med och rätta prov, både nationella och skolans egna. Detta görs för att kvalitetssäkra processen.

Stöd ges inom gruppen eller klassens ram, men skolan har tillgång till elevhälso-teamet där specialpedagog ingår, dels för diskussion kring elevers behov av stöd, dels riktat stöd till vissa elever. Förutom ovanstående stöd har skolan satsat på den så kallade "Studion". En verksamhet där elever i behov av särskilt stöd kan komma och få stöd. För vissa elever innebär det korta intensiva insatser, för andra längre perioder av stöd. Varje elev kartläggs och det särskilda stödet riktas utifrån den enskilda elevens behov. Stödbehovet och de insatser som planeras dokumenteras i åtgärdsprogrammen som alla elever i behov av särskilt stöd har. Åtgärdsprogrammen utvärderas regelbundet och stödet förändras utifrån utvärderingarna. Några få av eleverna har stora delar av sin undervisning i studion och i en särskild undervisningsgrupp på Källekärsskolan men de flesta har mer begränsade insatser.

Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas i Tjörns kommun av avlämnande skolas rektor på delegation av styrelsen. För att eleven skall få det stöd som den särskilda undervisningsgruppen kan ge och som skolan konstaterat att eleven behöver måste föräldrarna ansöka om plats. Av grundskoleförordningen framgår att beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp skall föregås av samråd med eleven och elevens vårdnadshavare. Samråd innebär inte att vårdnadshavarna måste vara överens med skolan om att en placering skall ske. Det är alltid styrelsen, eller i detta fall rektorn, som beslutar om stödet skall ges i en särskild undervisningsgrupp. Ansvar för detta kan inte överföras till vårdnadshavarna. Beslut om att en elev skall undervisas i särskild undervisningsgrupp får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Detta framgår inte av de beslut som inspektörerna granskat, vilket inspektörerna bedömer som en brist. Att elevens vårdnadshavare gjort en ansökan om placering gör ingen skillnad härvidlag.

Elever med annat modersmål än svenska har enligt skolförfattningarna rätt till studiehandledning på modersmålet om eleven bedöms ha behov av det. Inspektörernas samlade bedömning för Tjörns kommun avseende studiehandledning på modersmålet framgår av kommunrapporten.

Systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när stödinsatser behöver sättas in. Den systematiska uppföljningen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Inspektörerna har tagit del av elevernas individuella utvecklingsplaner (IUP). På Skärhamns skola har alla elever IUP. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner, när det bland annat gäller innehåll och kvalitet, är det framåtsyftande dokument som avses. Utvecklingssamtal genomförs varje termin och som underlag används de individuella utvecklingsplanerna som alla elever har sedan en tid tillbaka. Utvärdering av lärandet sker dels med hjälp av olika prov och inlämningsuppgifter som eleverna får, dels med hjälp av vad de presterar på lektionerna. Som komplement till elevernas IUP arbetar skolan med så kallade loggböcker. I dessa böcker skrivs utvecklingsplanens mål in och

eleverna utvärderar sedan sitt arbete utifrån målen. Loggboken skickas hem till föräldrarna för att öka deras delaktighet i skolans arbete.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningarna skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen skall även verksamhetens förutsättningar och arbetet i verksamheten redovisas. Kravet att upprätta kvalitetsredovisning gäller förutom varje skola även för bl.a. fritidshem. Skolans elever skall medverka vid upprättandet och föräldrar skall beredas möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen.

Skärhamns skola upprättar årligen en verksamhetsberättelse som innehåller delar av det som en skolas kvalitetsredovisning enligt författningarna skall innehålla. Verksamhetsberättelsen följer en för Tjörns kommun gemensam struktur och uppfattas av både rektorer och lärare dels som ett verktyg för att förbättra verksamheten, dels som en redovisning för nämnden. I verksamhetsberättelsen står det också att skolan gör en kvalitetsredovisning till Barn- och utbildningsnämnden. Det pågår ett planerat förbättringsarbete på skolan som syftar till att förbättra resultaten, öka målmedvetenheten hos eleverna, förbättra inflytandet o.s.v. men flera delar av detta arbete återspeglas inte i verksamhetsberättelsen. Detta gäller exempelvis studion och elevhälsoteamets arbete där den enda åtgärd som planeras, enligt verksamhetsberättelsen, är ett utökat datastöd för att individualisera mer.

Inspektörerna vill peka på vikten av att skolans kvalitetsarbete utvecklas så att det blir mer systematiskt och kan ligga till grund för beslut om resursfördelning inom skolan, val av arbetssätt och arbetsformer, val av ämnesinnehåll samt övriga åtgärder för att utveckla verksamheten.

Enligt inspektörernas bedömning har skolan till viss del ett fungerande kvalitetsarbete och de redovisade resultaten i verksamhetsberättelsen är relevanta. Innehållet i skolans verksamhetsberättelse kan dock, enligt inspektörernas bedömning, utvecklas för att bättre motsvara kraven enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Angående kommunens kvalitetsarbete se vidare kommunrapporten.

Inspektörerna vill i detta sammanhang nämna att Skolverket har utarbetat allmänna råd avseende kvalitetsredovisningsarbetet.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Skolan har vid inspektionstillfället en likabehandlingsplan som tagits fram utifrån en central förlaga. Lagen ställer krav på att varje verksamhet skall upprätta en likabehandlingsplan. I Skärhamns skolas likabehandlingsplan kan inte skolans specifika förutsättningar urskiljas. Det går heller inte i planen att se hur dessa har analyserats och tagits tillvara när det gäller att utforma planen. Även ur andra aspekter, bl.a. mot bakgrund av att åtgärder som avses påbörjas och genomföras under året saknas, uppfyller planen inte lagens krav. Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller lagens krav.

Inspektörerna vill påpeka att sedan den 15 oktober 2006 skall barn och elever medverka vid utarbetandet av en verksamhets likabehandlingsplan. Inspektörerna förutsätter att detta sker när en ny plan upprättas.

Enligt skolförfattningarna skall det för skolans ledning finnas en rektor som genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt. Rektorn skall hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. För ledningen av skolan finns en rektor som ansvarar för skolans hela verksamhet. Rektorn har varit rektor på skolan sedan 1991 och var dessförinnan lärare på skolan. Rektorn har ett stort förtroende från både elever, lärare och övrig personal. Rektorn är både synlig och förtrogen med verksamheten. Enligt personalen är rektorn pedagogiskt ansvarig och driver pedagogiska frågor men är också lyhörd för personalens pedagogiska idéer. Som exempel har systemet med loggbok utvecklats utifrån personalens idéer och med rektors stöd. Inspektörerna bedömer att rektorn har pedagogisk insikt förvärvat genom erfarenhet och utbildning. Inspektörerna bedömer också att rektorn har förtrogenhet med den dagliga verksamheten. Rektorn bör dock se till att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Eleverna har tillgång till samtliga ämnen men hem- och konsumentkunskap har de endast i ringa omfattning i årskurs tre. Därefter integreras ämnet i den övriga undervisningen. Enligt lärarna har de goda möjligheter att bedöma om eleverna når målen i årskurs 5. Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Inspektörerna bedömer att eleverna vid Skärhamns skola har tillgång till ett rikt utbud som elevens val.

Enligt skolförfattningarna skall lärarna ha en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Författningarna ställer även krav på att personalen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Enligt Skolverkets statistik hade Skärhamns skola läsåret 2005/06 totalt 19,65 heltidstjänster pedagogisk personal samtliga med pedagogisk utbildning. Andelen lärare som undervisar i ämnen de är utbildade för är 100 procent enligt skolans redovisning.

SKOLVERKET

Kompetensutvecklingen fungerar, enligt personalen, bra. De går kurser och har sedan ansvar att sprida kunskaperna vidare. Det har exempelvis varit omfattande kompetensinsatser kring läs- och skrivinlärning riktade till alla yrkesgrupper.

Skolans lokaler är ändamålsenliga och läromedlen är ändamålsenliga.

Skolan har satsat på datorer, framför allt till studion. Supporten på nätverket och datorerna kan, enligt samtliga berörda, förbättras.

Datum	Ort
2007-08-23	Göteborg

Kjell Ahlgren

Erik Bergeå